

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 335

van **KARIN BROUWERS**

datum: 20 mei 2022

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Openbare bibliotheken - Uitlening van e-boeken op e-readers

In de antwoorden op mijn eerdere vragen over dit onderwerp verwees de minister steeds naar de interpretatie door Cultuurconnect van de uitspraak van het Europees Hof van Justitie van 10 november 2016 in de zaak VOB t. Stichting Leenrecht. Daarin wordt voor e-boeken het 'one copy, one user'-principe vooropgesteld - parallel aan de geldende praktijk voor papieren exemplaren - , met name dat het e-boek uit legale bron moet verkregen zijn en dat het e-boek door de rechthebbende op de markt moet zijn gebracht. Het arrest spreekt zich echter niet uit in welke vorm de rechthebbende het e-boek op de markt moet hebben gebracht.

Recent ontvingen we een zeer uitgebreide nota van de Vlaamse Auteursvereniging (VAV) met gedetailleerde aanvullende informatie. Concreet gaat het hierover: een Nederlandse rechter heeft een bijkomende vraag gesteld over de toepassing van het zogenaamde uitputtingsrecht maar die werd niet behandeld in het bovenvermelde arrest van 2016. Het komt immers de rechthebbende toe om elke vorm van distributie onder het publiek van het origineel van zijn werken of kopieën daarvan, door verkoop of anderszins, toe te staan of te verbieden (artikel 4.1 Richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij). In een latere zaak, het arrest 'Tom Kabinet' (HVJEU, 19 december 1919, C-263/18) stelt het Hof dat de regel van uitputting niet van toepassing is op het kopen en doorverkopen van e-boeken. Het stelt dat het op afstand door middel van downloaden voor gebruik voor onbepaalde tijd ter beschikking stellen van e-boeken tegen een prijs waarmee de houder van het auteursrecht een vergoeding krijgt in overeenstemming met de economische waarde van de kopie van het hem toebehorende werk, niet onder het distributierecht valt (en dus ook niet kan worden uitgeput) maar wel een mededeling is aan het publiek.

Aangezien het op de markt brengen van een e-boek niet gezien wordt als een vorm van distributie, kan het dus ook niet worden uitgeput. Het Hof stelt ook duidelijk dat papieren boeken en e-boeken economisch niet gelijkwaardig zijn. Vanuit het perspectief van de lezer blijft het e-boek steeds nieuw en is het niet onderworpen aan slijtage.

Volgens het arrest van 2016 omvat het begrip 'uitlening' ook "de uitlening van een digitale kopie van een boek waarbij deze kopie op de server van een openbare bibliotheek wordt geplaatst en het mogelijk wordt gemaakt dat de betrokken gebruiker die kopie door middel van downloaden op zijn eigen computer reproduceert, zodanig dat tijdens de uitleenperiode slechts één kopie kan worden gedownload en de door deze gebruiker gedownloade kopie na afloop van die periode niet kan worden gebruikt". Dit is

nog iets anders dan het ter beschikking stellen van e-boeken door deze zelf op te laden op een e-reader en deze vervolgens uit te lenen.

Conclusie van de VAV: uitlening kan alleen gebeuren in de oorspronkelijke verschijningsvorm van het product:

- een e-boek: ja, mits overeenkomst;
- een e-boek dat door de bibliotheek op een e-reader is geplaatst: neen, vermits het niet onder het distributierecht valt.

Dit laatste is vergelijkbaar met de ontoelaatbare praktijk van het downloaden van een lied, het op een CD-rom zetten en vervolgens uitlenen. Ook dat mag niet.

De uitzonderingen in de wet, zoals het openbaar leenrecht, moeten steeds restrictief worden geïnterpreteerd en er mag geen onredelijke schade worden berokkend aan de wettige belangen van de auteur (artikel 5.5 Richtlijn 2001/29/EG). Auteurs en uitgevers die hun titels van cloudLibrary werven willen duidelijk niet dat deze titels als e-boek ontleend worden, dus ook niet via een e-reader.

1. Blijft de minister van mening dat het uitlenen door openbare bibliotheken van e-boeken op een e-reader waarvoor de auteur geen toestemming heeft gegeven een wettelijke praktijk is?
2. Zo niet, welke maatregelen zal de minister nemen zodat Cultuurconnect deze onwettelijke praktijk onmiddellijk stopzet?
3. Een simulatie op basis van beschikbare gegevens uit afrekeningen aan auteurs en huidige vergoedingen voor uitleningen van papieren titels toont aan dat de vergoeding van een digitale uitlening via het cloudLibrary-project van Cultuurconnect tot maximaal 10x en gemiddeld 5 x meer vergoeding oplevert aan de auteur per uitlening.

Is dat de reden waarom bibliotheken kiezen voor deze praktijk van uitlening via e-readers?

4. Hoe zullen de rechthebbende auteurs gecompenseerd worden voor de schade die ze sinds de invoering van deze niet-geoorloofde praktijk hebben opgelopen?
5. Rechthebbenden hebben geen enkele controle over deze onwettelijke praktijk.
 - a) Hoe wordt het principe van one copy, one user gerespecteerd?
 - b) Is er een garantie dat er geen download door de bibliotheekgebruiker kan gebeuren naar eigen devices?
 - c) Wordt de digitale kopie opgenomen in de rapportering van de collectie en in hoeveel exemplaren?
6. Wordt elke uitlening van de digitale kopie opgenomen in de rapportering van de uitleningen?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 335 van 20 mei 2022

van **KARIN BROUWERS**

1. Hierover is, op vraag van de bibliotheken, door Cultuurconnect advies ingewonnen bij een auteursrechtenspecialist die de bibliotheken, VVBAD en Cultuurconnect bijstaat. Dat advies luidde als volgt: "In haar arrest C-174/15 stelt het Hof van Justitie van de Europese Unie dat de uitzondering van het openbaar uitleenrecht ook op e-boeken slaat. Er moet daartoe wel aan drie voorwaarden worden voldaan. Het e-boek moet door de rechthebbenden op de Europese markt zijn gebracht. De bibliotheek moet het e-boek verkregen hebben uit een legale bron. Het e-boek kan maar aan 1 persoon gelijktijdig worden uitgeleend (single use). Dit is dus ook zo voor de e-boeken die door de bibliotheken op e-readers uitgeleend worden."

Deze redenering vloeit voort uit overweging 51 van het bovenstaande arrest, waarin het Hof van Justitie in algemene bewoordingen stelt dat de uitzondering voor openbare uitlening ook van toepassing is in gevallen waarin de openbare bibliotheek een handeling verricht die overeenstemt met het begrip uitlening wanneer deze kenmerken vertoont die in wezen vergelijkbaar zijn met die van de uitlening van gedrukte werken ("het voor gebruik ter beschikking stellen voor een beperkte tijd en zonder direct of indirect economisch of commercieel voordeel, indien dat plaatsvindt via voor het publiek toegankelijke instellingen"). Daarbij gaat het onder andere over de beperking van de mogelijkheid van gelijktijdige downloads/uitleningen én de beperking van de uitleentijd. Het uitlenen van een e-reader met daarop een e-book voldoet aan deze vereisten, en de uitspraak van het Hof van Justitie kan dus naar analogie op deze situatie worden toegepast.

Ik merk daarbij op dat het Hof van Justitie in haar arrest C-263/18 van 19 december 2019 waarnaar u verwijst, uitsluitend uitspraak heeft gedaan over het feit dat de levering aan het publiek van een voor onbeperkte tijd te gebruiken e-book via een downloadlink valt onder het begrip „mededeling [...] aan het publiek” en, meer in het bijzonder, onder het begrip „beschikbaarstelling van [...] werken [van auteurs] voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn”. Het heeft daarbij geen uitspraak gedaan over een systeem van uitlening, dat per definitie beperkt in de tijd is, en laat in overweging 69 zelfs uitdrukkelijk de ruimte voor een systeem van openbare uitlening door te verwijzen naar haar arrest C-174/15.

Op basis hiervan meen ik te concluderen dat als aan deze voorwaarden voldaan is, de praktijk van het uitlenen door openbare bibliotheken van e-boeken op een e-reader volkomen legaal is. De eindverantwoordelijkheid voor deze praktijk ligt echter bij de individuele bibliotheken, en dus bij de lokale besturen.

Ik wil er in deze op wijzen dat Cultuurconnect los van deze praktijk een oplossing heeft uitgewerkt voor het online uitlenen van e-boeken op basis van onderhandelde licenties. Veel bibliotheken stappen daar reeds mee in (208 bibliotheken; 68% van de sector). Dat systeem is natuurlijk pas aantrekkelijk als de uitgevers en auteurs voldoende boeken aanbieden onder de onderhandelde licenties.

2. Zoals ik reeds heb gezegd naar aanleiding van vorige parlementaire vragen: Cultuurconnect coördineert, noch faciliteert, noch promoot het uitlenen van e-boeken op een e-reader. De praktijk om e-boeken op een e-reader uit te lenen werd opgezet door de lokale bibliotheken zelf. Cultuurconnect biedt zelf een alternatief via cloudLibrary. Reeds 208 bibliotheken (68% van de sector) lenen e-boeken uit via dit systeem.
3. De praktijk van een deel van de openbare bibliotheken om e-boeken op een e-reader uit te lenen, valt volledig onder de autonomie van de lokale bibliotheek. Bijgevolg kan ik geen uitspraak doen over de beweegredenen om dergelijke praktijk van het uitlenen via e-readers toe te passen.

Zoals ik al eerder opmerkte biedt Cultuurconnect sinds september 2020 zelf een alternatief via cloudLibrary. Reeds 208 bibliotheken (68% van de sector) lenen e-boeken uit via dit systeem.

4. Bibliotheken kunnen voor elk aangekocht e-boek dat uitgeleend wordt op een e-reader (dus niet in cloudLibrary), een exemplaar registreren in het bibliotheekstelsel, evenals de uitleningen van dit exemplaar. In de rapportering die bezorgd wordt aan het Departement Cultuur, Jeugd en Media voor de leenvergoeding, worden de uitleningen van e-boeken die geregistreerd werden in het bibliotheekstelsel meegeteld alsof het uitleningen van fysieke boeken zijn.
5. a) Zie mijn antwoord op vraag 3.
b) Zie mijn antwoord op vraag 3.
c) Dit antwoord gaat enkel over e-boeken die uitgeleend worden op een e-reader (dus niet in cloudLibrary). Bibliotheken kunnen voor elk e-boek dat ze gekocht hebben een exemplaar in de collectie registreren. Dat exemplaar zit net als alle andere onderdelen van de collectie in de rapportering.
6. Zie mijn antwoord op vraag 4.